

NAISED, OLGEM SOLIDAARSE

Malin Gustavsson

Taust

Usun, et kõigil meil on kogemusi selle kohta, kuidas meie suhtes meie eneseusku halvavalt ja enesevääriskust riivavalt võimu rakendatakse ning käesolevas artiklis lahkan ma üht struktuuri, millele vägivald sageli tugineb. Artikkel on minu panuseks "Feministid tulevad kell kolm" nime kandvasse üritusse. Artiklis tahaksin jagada naiste toetuseks mõeldud infot, see on seotud nende igapäevaeluga, kuid samuti vägivallaga ning sellega, kuidas vägivallale lõpp teha. Käsitlen vägivalda nähtusena, mis võib olla vaimne, verbaalne ja füüsiline. Käesolevas kirjutises keskendun rohkem vaimsele ja verbaalsele vägivallale. Allasurumise võtted ning nende käsitlemise viisid on tänuväärne teema, millega tegelda gruppides ning seetõttu otsustasingi selle teadmise Tallinna naisteni tuua.

Milleks naiste solidaarsus

Kuna tegelen oma töö käigus soolise võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse edendamisega, siis võib tekkida küsimus, miks tahan just naiste solidaarsuse tugevdamisele öla alla panna. Minu meelest on see vaid üks, samas aga oluline samm selles suunas, et tunneksime ennast ühise perena. Peretunne tähendab minu jaoks üksteisest hoolimist vaatamata erinevatele arvamustele, erinevatele väärtustele ning erinevatele arusaamadele maailmast. Peretunne on seotud iga inimolendi austamisega. Meeste solidaarsust seostatakse minu arvates sageli soolise ebavõrdsuse ning meestevahelise ebavõrdsuse süvendamisega, kus osad mehed on välja valitud ja osad mitte. Naiste solidaarsus pole minu nägemuses mitte koopia meeste solidaarsusest ega ka vihje millelegi, mis halvustaks meeste kokkuhoidmist, vaid üksteise võrdseks pidamine ja võrdne kohtlemine, mis saab alguse naiste grupi sees.

Allasurumise võtted

Berit Ås, Norra sotsiaalpsühholoogia professor ja Tööpartei liige selgitas 1970. aastate Norra parlamendidebatte analüüsides välja tehnikad, mida ta nimetas allasurumise võteteks. Ta nägi, kuidas selliseid võtteid kasutati naiskandidaatide vastu, et lasta neil paista rumalate ning ebaprofessionaalsetena.

Allasurumise võtted on seotud võimu kuritarvitamisega. Tegemist on vaevu hoomatavate tegevustega, mida mehed kasutavad kas tahtlikult või tahtmatult naiste vastu. See on Ås'i definitsioon, minu ning mitmete teiste inimeste jaoks, kes on neid võtteid uurinud, on asi keerulisem. Tegemist on võimu kuritarvitamisega gruppide nagu mehed-naised, vanad-noored, valged-mustad, heteroseksuaalid-homoseksuaalid vahel või ka ida-lääs skaalal. Võimu kuritarvitamine on vajalik selleks, et taastoota võimu, mis aitab säilitada ebavõrdsust gruppide ning ka üksikisikute vahel.

Vaadelge isiklikku kogemust struktuursel tasandil

Allasurumise võtteid analüüsides on võimalik mõista, kuidas allasurumine struktuursel, grupi ja indiviidi tasandil toimib. Näitena tooksin seksuaalse ahistamise, kus keegi, mingi mees krabab mind tagumikust. Niisugune asi ei juhtu minuga mitte sellepärast, et ma olen Malin, vaid sellepärast, et ma olen naine; ning just seetõttu, et ühiskond suhtub naistesse nagu ta suhtub, krabavad mehed tagumikust rohkem naisi kui naised mehi; või ka teiste meeste tagumikku, kuna nad arvavad, et neil on selleks õigus. Ma tunnen, et mul pole õigust seda teha ja ma ei kraba ka teiste naiste tagumikku, nii et asi pole mitte naiste tagumikus, vaid selles, kes usub, et tal on õigus seda teha. Kõik mehed seda ei tee, kuid praegu on üldine meestesse suhtumine selline, et mehed ei kraba mitte ainult minu tagumikku, vaid ükskõik millise või iga naise tagumikku. Ning selle asemel, et ennast süüdistada, et

mu püksid või seelik on liiga seksikad, võin ma vaadata ka pisut kaugemale ning näha, et ta teeb seda sõltumata sellest, missuguseid pükse või missugust seelikut ma kannan, kuna ma olen naine ning ma tean, et mehe tagumikku ei krabata. Allasurumise võtted on aidanud mul näha probleemi süsteemi probleemina, millest on saanud üksikisiku probleem, mida ma näen oma igapäevaelus. Selline teadmine tekitab minus viha, mitte aga solvumist ning tänasel päeval ei pea ma tundma süüd, et niisugused asjad minuga juhtuvad, vaid ma pean teadma, kuidas sellistel puhkudel käituda, et ennast normaalsena tunda.

Berit Ås'i viis allasurumise võtet

Esimene võte on **nähtamatuks tegemine**. See puudutab juhtumeid, kus inimesed panevad sind tundma, justkui sind polekski olemas. See hõlmab erinevaid olukordi alates sellest, kus sind uutele inimestele kas üldse ei tutvustata või ei teha seda korralikult, kui sinu tõstatatud küsimustele jäetakse reageerimata, kui sinu ettekande ajal, mil uut ideed esitled, hakkavad inimesed sõnumeid kirjutama või lähevad WCsse või kui inimesed ei ütle sulle töökohal tere.

Teiseks allasurumise võtteks on **naeruvääristamine**. Selle näiteks on olukord, kus inimesed kommenteerivad sinu öeldut: "on sul pahad päevad või, et sa täna nii tige oled?", "mis, kas siin ongi ainult naised", "tüüpiline, naised reageerivadki alati üle" või "täitsa blondiin, kui asi tehnikani jõuab". On hästi palju sõnu, mida naistele viitamisel kasutatakse, et näidata neid vähem intelligentsetena, vähem huvitavatena, vähem tõsisena jne.

Informatsiooni kinnihoidmine on kolmas võte. Soomes nimetatakse seda ka saunaklubiks. Saunaklubi viitab mingile väikesele mitteametlikule kokkusaamise kohale, kuhu kutsutakse vaid üksikuid, kus vahetatakse olulist informatsiooni ning tehakse otsuseid. Samuti võib juhtuda, et te ei saanud mingit tähtsat meili, teile ei antud infot vaba töökoha kohta, kuhu oleks võinud kandideerida jne.

Üheks vägagi tüüpiliseks naiste allasurumise võtteks on "**Ole sa neetud, kui sa seda teed ja neetud, kui sa seda ei tee**" (topeltkaristus). Tegemist on olukorraga, kus pole mingit vahet kas naine midagi teeb või mitte – igal juhul süüdistatakse teda vales käitumises. Üheks näiteks on olukord, kus naine otsustab suunata kogu oma energia lastele ning jääda pikemaks ajaks koju. Osad inimesed panevad talle süüks, et ta on liiga vanamoeline ning ei tahagi maailma muuta ning suurendada naiste arvu juhtivatel kohtadel. Teisi naisi, kes eelistavad karjääri, süüdistatakse külmuses ning ebainimlikkuses, kuna nad on võimelised otsustama karjääri kasuks. Kui lastega naine otsustab oma käitumist muuta, võib see samuti teisi inimesi pahandada, kuna naine "jätab lapsed hooletusse" vanuses, mil seda teha ei tohiks ning karjäärinaiste kohta, kes saavad karjääri tegemise ajal lapse, võidakse öelda – noh, nüüd läks liiga raskeks ning ta püüab lapsi ettekäändeks tuues eemale tõmbuda".

Berit Ås'i viimaseks allasurumise võtteks on **süüdistamine ning häbitunde tekitamine**, mida kasutatakse sageli naiste vägistamise puhul, kus naisi süüdistatakse, et ta oli purjus, liiga hilja väljas, flirtis liiga palju ning seejuures küsimata, kes kuriteo toime pani – naine, keda vägistati või see, kes vägistas.

Meie arusaamist mööda on oluline allasurumise võtteid ära tunda, et mõista, mis tegelikult toimub. Rumal pole mitte sinu idee, vaid rumalalt käituvad inimesed, kes saadavad sinu esinemise ajal mobiiliga sõnumeid. Mitte kellelgi pole õigust küsida, kas sul on või ei ole menstruatsioon, kui sa millegi peale vihastad - see on äärmiselt ebaprofessionaalne ning näitab austuse puudumist teise inimese vastu.

Stockholmi ülikooli naiste jõustamise võrgustiku (ENSU¹) vastustrateegiad

¹ Empowerment Network at Stockholm University

Stockholmi ülikooli naiste jõustamise võrgustik (ENSU) pidas vajalikuks töötada välja strateegiad või taktikad sellistes olukordades väljatulekuks – kasutades mitte allasurumist, vaid enda eest seismist. Nad tahtsid leida ka meetodeid, et vältida allasurumise võtete tahtmatut kasutamist ning et edendada tugimeetmeid kaasavama keskkonna loomiseks ning võimu positiivseks kasutamiseks. Ma räägin teile nende ideedest.

Nõudke endale ruumi ja tehke teised naised enda ümber nähtavaks

Kui näete kedagi kasutamas nähtamatuks tegemise võtet, siis soovitame teil *nõuda endale ruumi*. Näiteks, kui teid korralikult ei tutvustata, tutvustage ennast ise, esitage oma küsimus valju häälega uuesti või öelge, et praegu pole õige aeg WCsse minna, kuna teil on midagi olulist öelda. Toetusmeetmeks on **teised naised enda ümber nähtavaks teha**. Ärge unustage teisi naisi tutvustada, laske neil ja nende ideedel kasvada, kui räägite neist ja nende professionaalsusest.

Ärge minge naljadega kaasa ja austage teisi naisi

Kui keegi teid või mõnda teist naist *naeruvääristab*, võiksite küsida – miks ei või naised vihastada, ilma et neid pahade päevadega seostataks; kas siis meeste viha on alati ratsionaalne?

Mida te selle "ainult" all silmas peate? Istume siin, kõik toredad inimesed jne; vihjeks oleks naeruvääristamist **mitte lubada** ning alati meelde jätta, et on vaja teisi austada ning teiste üle mitte nalja heita. Ja jälgige, et te ei naeruvääristaks ennast ise!

Küsige informatsiooni ning töötage välja selge ning avatud infosüsteem

Informatsiooni kinnihoidmine on tõhus võtte siis, kui te seda ära ei tunne, kui aga tunnete, siis ärge kartke *infot küsida*. Te võite küsida, kuidas informatsioon peab teieni jõudma ning et midagi tuleb muuta, et selline olukord enam ei korduks ning et peavad olema alternatiivsed moodused sellise info saamiseks. Enda osas võite alati kontrollida, et **infokanalid oleks struktureeritud, selged ja avatud**. Et inimesed saaksid informatsiooni ning et kõik töögrupid töotaksid nii, nagu nad töötama peavad. Ja kui oletegi kellegagi väljaspool koosolekut rääkinud – informeerige vestluse tulemustest järgmisel koosolekul.

Öelge lahti juurdunud suhtumisest ning kiitke ennast ja teisi naisi

Ole sa neetud, kui sa seda teed ja neetud, kui sa seda ei tee võtte kasutamisele saab lõpu teha juurdunud suhtumisest loobumisega. See tähendab, et teete oma prioriteedid endale hästi selgeks, et neile kindlaks jääda ning kui teid kritiseeritakse, palute teistel oma valikut austada. Öelge, et see polnud nii lihtne või oli lihtne ning miks. Et teisi naisi mitte karistada, kuulake neid ning austage seda, kuidas nad elavad, **kiitke** neid ning öelge neile, kui hea see on, et nad sellise otsuse on vastu võtnud.

Mõelge ratsionaalselt ning toetage teisi naisi

Kui teid või teisi naisi süüdistatakse ja pannakse häbiposti, on äärmiselt oluline olukorda ratsionaalselt hinnata ning **ennast ja teisi naisi** kõikides sellistes olukordades **toetada**.

Toetage naiste solidaarsust

Loodan, et jätkate norra ja rootsi nutikate naiste väljatöötatud ning soome naise poolt teieni toodud teadmiste levitamist teistele naistele. Seda on vaja kõikjal, kus on naised. Siis osalete liikumises, mille eesmärgiks on võimu konstruktiivsem kasutamine ning sammude astumine võrdõiguslikuma maailma poole. Nagu juba mainisin, pole naiste solidaarsus minu arvates mitte lahendus ebavõrdsusele, vaid vajalik võrdõiguslikkuse saavutamiseks. Või nagu Elisabeth Albright kord ütles: "Põrgus on olemas eriline koht naistele, kes teisi naisi ei toeta".

WE BUILD SISTERHOOD

Malin Gustavsson

Background

I think that all of us have experiences of how power is used in a painful and destructive way against us, and in this article I am going to highlight one of the structures that is often found behind violence. The article is based on my contribution to the seminar "Feminists arrive at three". At the seminar, I wanted to share something empowering, connected with women's everyday life, but also with violence, and how to stop violence. I see violence as something that can be mental, verbal and physical. In this article my focus is more on mental and verbal violence. The master suppression techniques and what to do about them is a very appreciated theme to work with in groups, so I decided to bring it to my sisters in Tallinn.

Why Sisterhood?

As I am working as a promoter of gender equality and diversity, people might wonder why I particularly want to build and strengthen Sisterhood. From my point of view it is only a step on the road, but an important one towards "siblinghood". For me siblinghood is about caring for each other even though we might have different opinions, different values and different ideas about the world. Siblinghood is about basic respect for every human being. Brotherhood, in my opinion, often promotes gender inequality and also inequality between men, where some are the chosen ones and others not. My picture of Sisterhood is not a copy of or a hint against brotherhood, but a way of seeing and treating each other as equals, starting within the group of women.

Master suppression techniques

The Norwegian professor of Social Science, the first female in the Labour Party in Norway, Berit Ås, recognized techniques she named master suppression techniques during the debates of the parliament elections in the 70s. She saw these techniques being used against the female candidates to make them be quiet, seem stupid or not very professional. Master suppression techniques describe power abuse, often with subtle expressions that are used consciously or unconsciously by men against women. This is the definition of Ås. For me, among others that have worked with these techniques, this is more complex. It is power abuse between different groups, e.g. men–women, old–young, white–black, heterosexual–not heterosexual or west and east. This power abuse is necessary in order to reproduce the power of inequality we have in the world between groups, and therefore also between individuals.

Lift up the individual experience to a structural level

With the help of master suppressions techniques you can understand how suppression works from structural to group and individual levels. An example could be me being sexually harassed when someone, a man, is grabbing my butt. This is not happening to me because I am Malin, but because I am a woman, and due to the way how women are looked at in this society men more often grab women's asses than the other way round, or other men's asses because they think they can and have the right to do it. I don't feel I have the right to do it, and I am also not grabbing other women's asses, so it is not connected with the female ass, but with who thinks he has the right to grab it. All men do not, but there is a male pattern so actually at this moment the man is not only grabbing my ass but the ass of any and every woman. And instead of accusing myself that my skirt or trousers were too sexy, I can look a bit further and see that he will do it regardless of what kind of trousers or skirts I am wearing because I am a woman, and his ass will not be grabbed. The master suppression techniques have helped me to see a problem of the system that has become the problem of an individual that appears in my daily life. The knowledge about it makes me angry rather than offended, and today I do not have to feel any guilt that these things happen to me, rather I know how to handle them in order to maintain my wellbeing.

The five master suppression techniques by Berit Ås

The first technique is called **making invisible** (näkymättömyys) and it refers to situations where people make you feel invisible. That can be everything from not being presented at all or properly to new people, no one commenting your question in a meeting, people writing text messages on their phone or taking the opportunity to go to the toilet when you are presenting your new idea or people not

saying hello to you in your working place.

The second master suppression technique is **ridiculing** (naurunalaisiksi saattaminen) and it concerns situations where people comment on you as: "do you have your period that you are so angry today?", "oh, are there only women here", "that is so typically female to become too passionate about a thing" or "she is so blonde when it comes to technics". There are so many words referring to women in order to make them seem less intellectual, less interesting, less serious and so on.

Withholding information (tiedon pimitäminen) is the third technique. In Finland it is also called the Sauna club phenomenon. The Sauna club refers to a little unofficial place where only some are invited and where important information is shared and decisions are made. It can also be you never receiving that important e-mail, not getting the information about a job that is free to apply for and so on.

One very typical master suppression technique that is used against women is **Damned If You Do And Damned If You Don't** (kaksoisrangaistus). It describes a situation when it doesn't matter what you do – others will blame you for doing wrong any way. One example is when a woman is taking the decision to put her energy on her children and stay at home for a longer period. Some people accuse her of being a very old-fashioned woman not changing the world, not increasing the number of women in top positions. And other women who choose a career over children can be blamed for being cold and not human since they can make such decisions. If a woman with children changes her behaviour, people can also get upset that she is "leaving" her children in the wrong age and a career woman getting a baby while having a career can get comments like "oh, now it got too difficult, she escapes using her children as an excuse."

The last of Ås' master suppressions techniques is **Heaping Blame and Putting to Shame** (syyllistäminen ja häpeän tunteen herättäminen) that is typical in the discussions of rape where women are blamed for being too drunk, out too late, too flirty instead of asking who actually committed the crime – the woman being raped or the one that raped?

So, as we understand, it is useful to see the pattern of suppression in order to be able to understand what actually happens. It is not your idea being stupid, but people behaving stupid when sending text messages on the mobile while you are talking. Or no one has the right to question if you have your period or not when you get upset – that is very unprofessional and disrespectful towards other people.

Anti-strategies and supportive actions by ENSU²

The Empowerment Network at Stockholm University (ENSU) therefore found it important also to develop some kind of strategies or tactics how to handle this kind of situations without using suppression, but just defending oneself. They also wanted to develop methods in order to avoid using master suppression techniques unconsciously and to promote supportive actions to create a more inclusive environment and using power in a positive way. I am going to present their ideas here.

Take space and make the sisters around you visible

If you see the master suppression technique of making women invisible being used, the suggestion is to *take space* and present yourself if not properly presented, to say out loud your suggestions again or to tell that this is not the best time for a toilet break because you are going to present something awesome for the audience. The supportive action to use as the norm is to **make the sisters around you visible**. Remember to present sisters to each other and others, make them and their ideas grow when you are telling about their strength and professionalism.

Questioning jokes and showing respect to your sisters

When someone is *ridiculing* you or another woman, you could ask "why can't women be upset without being connected with her period as if men's anger would always be rational?", "what do you mean by 'only'? We are a bunch of smart people sitting here." and so on. The tip is to **question the ridiculing** and to always remember to be respectful and not make jokes about others, but you. Remember not to ridicule yourself though!

Demand information and create clear and open information system

Withholding information is an effective technique when you do not recognize it, but if you do – do not be afraid to *demand information*. You can ask how the information is supposed to work and that there must be a change that this will not happen again or that there must be other alternative ways of giving this information. For yourself you can learn always to check that the **information channels are structured, clear and open**. That people get the information and that all working groups are actually working as they should. If you by mistake have talked with someone outside a meeting, inform of the results at the next meeting.

Disrupt the pattern and double award yourself and your sisters

The technique Damned If You Do And Damned If You Don't can be stopped by *disrupting the pattern*. That means that you make your priorities very clear for yourself in order to be true to them, and if criticized, ask people to respect your choice, tell them that wasn't that easy, or was and why it was. In order not to double-punish sisters around you, you should listen to and respect their way of living, **double reward** them and tell them how good it is that they have taken such a difficult decision.

Intellectualize and confirm yourself and your sisters

If a sister or you are Heaped with Blame and Put to Shame it is very important to *intellectualize* the situation and put the blame and shame on the one deserving it. This is very common technique used against women, that is why it is extra important to **confirm yourself and your sisters** in these kinds of situations.

Promote Sisterhood around you

With this knowledge, created by smart women in Norway and Sweden, presented here by a Finnish woman, I hope you will continue to share it with others. It is always needed wherever there are women. Then you will be part of the movement that promotes the use of power in a more constructive way, taking a step forward to a more equal world. As I already mentioned, in my opinion, Sisterhood is not the solution to inequality, but is necessary in order to reach equality. Or as Elisabeth Albright once said: "There is a special place in hell for women that do not support other women".